

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Leta III.

Celovec, v soboto 18. XII. 1948

Štev. 91 (184)

Vztrajna borba italijanskega delovnega ljudstva je rodila delne uspehe

Rim, (Tanjug). Stavkovni val se po vsej Italiji vedno bolj širi. V zadnjih dneh so se sicer uspešno končale številne splošne in pasivne stavke, ki so izbruhnile zaradi tega, ker se lastniki nočejo ravnati po kolektivnih delovnih pogodbah in ne prestando odpustiti delavce, vendar številno stavkajočih v Italiji kljub temu stalno narašča. Tako stavkajo vsi občinski delavci v mestu in pokrajini Pesaro. Stavkajoči zahtevajo izplačilo zaostalih mezd. V vseh srednjeitalijanskih pokrajinah — v Pirenci, Sten. Pisi in Emiliji se nadaljuje stavka kmečkih delavcev in kolonov. V vseh teh pokrajinah je položaj zelo napet. Medtem ko skušajo veleposestniki z vsemi možnimi sredstvi streti odpor delavcev, pa so poslali iz različnih italijanskih krajev v to področje znatne policijske okrepitve. Po nepopolnih podatkih so samo v teku dveh dni zaprl v srednji Italiji nad 200 kmečkih delavcev, ki stavkajo.

Po napadu na kmečke delavce v kraju Rapolano, pri čemer je bilo aretiranih nad 40 delavcev, je izvedla policija nove napade proti kolonom in to zlasti v Roscani. Z izgovorom, da so delavci zasedli tujo zemljo, je policija obkrožila vasi Centraldo, Borgo, San Lorenzo, Val di Tesa in Vichio, napravila vrsto hišnih preiskav in zaprla nad 80 delavcev. Med spopadom v vasi Certaldo je policija streljala v kmečke delavce. Po zadnjih poročilih so na vsem področju Certalda razglasili splošno protestno stavko, ki je zajela razen kmečkih delavcev tudi vse industrijske delavce, obrtnike ter trgovske nameščence. V vsem tem področju so ustavili vsako delo in promet.

Za delavci električne centrale v Palermu so prenehali delati tudi vsi delavci električne centrale v Cataniji na Siciliji.

Splošna stavka delavcev živilske industrije se v celoti nadaljuje. Lastniki tovarn so znova odklonili predloge delav-

skih sindikatov za razgovore, s katerimi bi rešili delavske zahteve. Odločno se bore tudi rudarski delavci, ki vztrajajo v sicilskem premogovnem bazenu Carbonia že 46 dni v pasivni stavki. Zaradi enotnosti delavcev se je uspešno končala

pasivna stavka delavcev tovarne »Ilva« v Torri Anunziati. Po treh tednih vztrajnih borb so morali lastniki sprejeti vse delavske zahteve. Uspešno se je končala tudi osemdnevna stavka delavcev tovarne »Mazinazione« v Neaplju.

Posledice marshallizacije Italije

Rim, (Tanjug). Protijudska politika vključevanja Italije v Marshallov načrt povzroča v državi gospodarski propad, za italijanski delavski razred pa ustvarja eno najslabših življenjskih ravni v Evropi. Realna vrednost delavskih mezd in uradnih plač je padla za 30 odstotkov, z vrsto vladnih ukrepov pa so še bolj otežkočili že itak težke pogoje delovnih ljudi v Italiji. De Gasperijska vlada je namreč razveljavila prepoved povišanja najemnin in je dovolila povečati najemnine za 50 odstotkov, železniške tarife za 100 do 150 odstotkov, električni tok za 23 odstotkov, plin za 18 odstotkov, vodo za 100 odstotkov in storitve v mestnem prometu za 35 do 50 odstotkov. Cene živil so v zadnjem mesecu poskočile za približno 30 odstotkov in še neprestano naraščajo.

Razen tega so življenjski pogoji delavskega razreda in vseh delovnih ljudi na splošno otežkočeni zaradi premajhnega zanimanja vlade, da bi začela obnavljati stanovanjska poslopja, izboljšati higienske

pogoje in dvigati ljudsko prosveto. Težak gospodarski položaj in obupni zdravstveni pogoji povzročajo množična obolenja in epidemije. Malarija in tuberkuloza razsajata zlasti v južnih krajih Italije in v dolini reke Pada. Medtem ko porabijo 32 odstotkov proračunskih izdatkov za vzdrževanje vojaštva in policije, pa daje država samo 12 odstotkov za ljudsko prosveto.

Razen delavcev in državnih uslužbenec so v zelo težkem gospodarskem položaju tudi kmečki delavci in koloni. Na več kot 1.500.000 malih posestnikov odpade samo 5 odstotkov obdelovalne zemlje. Okrog 99 odstotkov kmečkih delavcev sploh nima svoje zemlje.

Italijanski delavski razred, ki se bori za izboljšanje težkih življenjskih pogojev, se ne bori samo proti glavnemu nosilcu bede in siromaštva v državi — reakcijski vladi De Gasperijski vladi, ampak tudi proti zavetnikom vlade — razbijaškemu katoliškemu sindikatom, veleposestnikom in industrijcem.

Francoski delavec - žrtev protijudskih ukrepov vlade

Pariz, (TASS). — Francoski delavec Oullier je v nekem pariškem predmestju nabijal lepake, ki so pozivali v boj proti vojni in vojnemu hujskaštvu. Pri tem njegovemu delu ga je neki orožnik Jules Mochove policije zahrbtno ubil. Ko je o tem zločinu zvedela pariška javnost, se je silno ogorčenje nad policijskim terorjem proti delavstvu v Franciji polastilo

vseh demokratov in delovnih ljudi. Vršila so se posebno v tem pariškem predmestju pa tudi v ostalem mestu masovna protestna zborovanja. V mnogih tovarnah so delavci iz protesta prekinili z delom.

Sindikati iz vseh predelov Francije so poslali vladi resolucije, v katerih jo dolžijo krivde za take zločine. Resolucija republikanske mladinske organizacije pravi, da ta umor ni noben slučaj, marveč logična posledica nedemokratske in protidelavske politike sedanje francoske vlade.

Na komunističnem zborovanju francoskega okraja »Seine« je nad 4000 navzočih sprejel protestno resolucijo, ki pravi: »Oullier je postal žrtev onih povelj, ki so jih dali policija, vlada in njen notranji minister »socialist« Jules Moch. Taki postopki kažejo strah pred ljudstvom, pred utrditvijo zveze vseh republikancev in pred upravičenimi zahtevami Komunistične partije, ki se bori za mir in svobodo. Pariško ljudstvo bo ob grobu Oullier-ja ponovno podkrepilo svojo odločnost, da hoče varovati in zaščititi mir.«

Biro francoskih sindikatov CGT poziva vse delovne množice, naj se udeležijo pogreba umorjenega delavca.

Francoski rudarji se zahvaljujejo jugoslovanskemu delovnemu ljudstvu

Beograd, (Tanjug). Centralni odbor zveze sindikatov Jugoslavije je prejel od Nacionalne zveze francoskih rudarjev v zvezi s prejetjo pomočjo 10 milijonov frankov naslednje pismo:

»Dragi tovariši! Izrazi globoke simpatije in solidarnosti, ki so jih pokazali delovni ljudje vaše države in naša organizacija našim stavkajočim rudarjem, so nas zelo ganili. V njihovem imenu se vam iz vsega srca zahvaljujemo za vse, kar ste nam storili, da bi jim pomagali v njihovi borbi. Vi ste vsekakor pazljivo spremljali stavko, zato veste, da so bila uporabljena vsa sredstva, da bi franco-

skim rudarjem navzlic njihovemunu junaštvu in borbenemu duhu onemogočili zmago. Naši rudarji so se s težkim srcem morali v ponedeljek 29. novembra vrniti na delo.

Ta huda borba, ki je trajala osem tednov proti nedostojni in brezobzirni vladi, je povzročila veliko pomanjkanje v rudarskih domovih. Solidarnost, ki je prišla do izraza doslej, nam je omogočila, da smo vzdržali v borbi. Sedaj je stavka končana, toda ni še končana beda naših delavcev. Rudarji ne bodo prejeli nikake plače ves mesec. Aretiranih je nad 2200 rudarjev. Večina je obsojenih na dol-

Edina pot je boj ljudstva, brezobzirni boj, dokler ne pade poslednja barikada, dokler ni dosežen poslednji cilj.

(Ivan Cankar)

Kitajska ljudska armada zavzela Pajping

Nanking. — Po potrjenih radijskih poročilih so v sredo, dne 15. decembra t. l. čete Demokratične armade Kitajske vkorakale v glavno mesto severne Kitajske Pajping (staro ime Peking), ne da bi naletele na kakršni koli odpor. V mestu se je nahajalo okoli 200 do 250 tisoč vojakov Kuomintangovih čet, ki so bile ujete s svojim vrhovnim poveljnikom, generalom Futsoy-jem vred.

V bojih okoli Pajpinga so bile poleg tega popolnoma uničene Kuomintangove divizije, ki so stale pod poveljstvom generala Huang Vie-a.

Milijonsko mesto Pajping je največje mesto severne Kitajske in so bile s padcem tega mesta porušene vse pozicije Čangkajška v severni Kitajski.

Večina v OZN zavrnila sovjetske predloge

Pariz, (Tanjug). Ob koncu tretjega zasedanja Generalne skupščine OZN v Parizu sta v debati med drugim govorila tudi predstavnik FLRJ dr. Aleš Bebler in predstavnik Sovjetske zveze Andrej Višinski.

Predstavnik FLRJ dr. Bebler je med drugim izjavil:

»Zdaj prekinjamo zasedanje za tri mesece. V teh treh mesecih prekinitev našega dela, gospoda iz večine, bi bilo koristno, da bi razmišljali o tem, kar počenjate. Ne razmišljajte o besedilih, ki govore o sporazumu in o sodelovanju, marveč o sporazumu in sodelovanju. Vsi vaši narodi zahtevajo to od vas.«

Šef sovjetske delegacije Višinski, ki je govoril zadnji na zasedanju, je ugotovil, da je večina delegacij, ki je poslušno sledila delegacijami ZDA in Velike Britanije, preprečila Generalni skupščini ukrepe, ki bi jih bilo treba storiti za utrditev miru in varnosti narodov. Višinski je poudaril, da je večina zavrnila najvažnejši predlog o prepovedi atomskega orožja in zmanjšanja oboroženih sil petih velikih držav za tretjino. Večina je odklonila sovjetske predloge zato, ker ne ustrezajo načrtom razbijačev mednarodnega sodelovanja in vojnih hujskačev. Šef sovjetske delegacije je poudaril, da so resolucije, ki jih je sprejela večina, v velikem protislovju z načeli in cilji OZN.

Višinski je končal svoj govor z ugotovitvijo, da bo prišlo tretje zasedanje Generalne skupščine v zgodovino Združenih narodov kot nov korak k teptanju načel Ustanovne listine po angloameriškem bloku pod vodstvom ZDA in da je posledica tega samo slabitev mednarodnega sodelovanja.

goletno kazen zapora, drugi pa na velike denarne kazni. Vlada je odpustila na tisoče delavcev in zagrešila zločin tudi proti otrokom, ker je ukinila družinske doklade. Naši tovariši pa morajo jesti in hraniti tudi svoje otroke, ki ne smejo stradati.

Povsem iskreno vam slikamo naše stanje. Kakor vidite, moramo izlečiti še mnoge rane in ublažiti mnogo bede. Rudarji Francije niso demoralizirani, so zelo hrabri in polni vere v bodočnost. Naša dolžnost je, da vas prosimo, da storite vse, kar morete za ublažitev njihovega trpljenja, da bi tako omogočili njihovo jutrišnjo zmago.

Prepričani smo, da bo naletel naš poziv na odziv in da bomo tudi v bodoče deležni mednarodne solidarnosti, kateri toliko dolgujemo. Še enkrat se vam iskreno zahvaljujemo in vam pošiljamo izraze našega prijateljstva.«

Ljudska skupščina LR Slovenije sprejela dodatni proračun

Na IV. rednem zasedanju Ljudske skupščine LR Slovenije, ki je bilo dne 14. decembra t. l., je minister za finance Zoran Polič govoril o dodatnem proračunu LRS za leto 1948. Dejal je, da je proračun LRS za leto 1948, ki ga je Ljudska skupščina sprejela v višini 4.818.000.000 din sicer predvideval pokritje vseh investicijskih in upravnih potreb republike, da pa so se med letom pojavile nove izredne potrebe, ki jih ob sestavljanju proračuna niso mogli predvideti, kakor n. pr. podpore zadrugištvu, raznovrstni tečajji v zvezi z reorganizacijo trgovine in kreditnega sistema, podpora poplavljenjem in podobno.

Dodatni proračun predvideva 472.152.413 din in je sestavljen po principih rednega proračuna. V prvem delu predvideva izdatke v višini 245 milijonov dinarjev, in sicer za industrijo 51 milijonov, za transport 29 milijonov, za stavbarstvo 65 milijonov, za kmetijstvo 30 milijonov ter za trgovino in ostalo 19 milijonov dinarjev. Glavni izdatki so za stroje v gozdarstvu 29 milijonov, za stroje v kmetijstvu 9 milijonov, dopolnilni kredit za Dolenjsko cesto 25 milijonov, za barake gradbenih podjetij 48 milijonov, za hleve in svinjake 10 milijonov, za pitlišča svinj 19 milijonov itd. V drugem delu so predvideni izdatki v višini 41 milijonov, in sicer za stanovanja 23 milijonov, za šolske zgradbe 11 milijonov, za okrevališča 600.000 in za komunalne ter fizikalne naprave 7 milijonov.

V tretjem delu je predvideno za prosveto in ljudsko kulturo 16 milijonov, in sicer za zadrugne tečaje 7 milijonov, za tečaje vodij kreditnih odsekov 2.400.000, za gostinske tečaje 5 milijonov, za tečaje predstavnikov Krajevnih ljudskih odborov 1 milijon.

USPEŠNE AKCIJE MARKOSOVIH ČET V NOVEMBRU

Atene. Radijska postaja Svobodna Grčija poroča, da so imele enote demokratične vojske, ki operirajo na raznih področjih Grčije, v novembru 146 ofenzivnih in defenzivnih bojev, postavile so 48 zased, izvedle 39 prodorov in razbile 36 sovražnikovih napadov. Med temi operacijami je imel sovražnik 5034 mrtvih in ranjenih, med njimi tudi veliko število oficirjev. Ujetih je bilo 405 monarhofašistov, med njimi 8 oficirjev.

Enote demokratične vojske so razstrelile 179 vojaških kamionov, 18 tankov, 9 vlakov, 990 m železniške proge, 7 železniških mostov, 19 cestnih mostov in predorov. Sestreljenih je bilo 6, poškodovanih pa 10 letal. Borci so zaplenili 33 težkih minometalcev, 15 puškomitraljezov, 669 pušk, 14 radiotelegrafskih aparatov, 796 nabojev, 6 minometalcev, 106 strojnih pušk, 92 brzostrelk, 7 kamionov itd.

Naznanilo

Slovenska sekcija bivših političnih internirancev in obsojencev naznanja:

V ponedeljek, dne 20. decembra 1948 se prične izdaja sladkorja članom Zveze bivših političnih internirancev in obsojencev in sicer v naslednjih krajih:

V **Železni Kapli** v kmetijski zadrugi za občini Bela in Železna Kapla;

v **Pliberku** pri Brezniku za vse občine sodnijskega okraja Pliberk;

v **Velikovcu** pri tovarišu Kupperju (Št. Rupert pri Velikovcu) za vse občine velikovskega okraja;

v **Borovljah** pri tovarišu Walterju, Major-Trojerstrasse 3, za Sele, Slovenji Pliberk, Podgoro, Kožentavro, Podljubelj in Trnje;

v **Svečah** pri tovarišu Jožetu Paku, pd. Krznarju, za Bistrico, Mače, Rute in Ladine;

v **Bilčovsu** v trgovini Janko Ogris za občine Bilčovs, Zgornja vesca in Otož;

v **Kotmari vesi** v trgovini Čimžar Joško za občino Kotmara ves.

Tovariši iz občine **Škofiče** dobijo sladkor v trgovini Pibal v Št. Rupertu pri Celovcu, Kinoplatz.

Sladkor se bo izdajal brezplačno, samo za kritje transportnih stroškov se pri kilogramu zaračuna 1 šiling.

Hkrati se bo pobirala članarina za drugo polovico 1948. leta, ki znaša šil. 1.50 mesečno ter pristopnina v znesku 1 šilinga.

Vsak tovariš naj prinese s seboj osebuo izkaznico.

V četrtem delu je predvideno 19 milijonov, in sicer za stroške zdravstvene službe 4 milijone, za dve novi TBC bolnišnici 2.800.000 ter za razne podpore 12 milijonov.

V petem letu je predvidenih 104 milijone 600.000 din izdatkov, in sicer v glavnem za podporo zadrugištvu 65 milijonov, za pomoč poplavljenjem 15 milijonov za nakup drv 15 milijonov (ta sredstva predstavljajo denarno pomoč vlade, ki jo daje za cenejšo nabavo drv članom sindikatov).

V šestem delu je določenih 45 milijonov za dotacijo OLO (okrajni ljudski odbor). Okrajni ljudski odbori bodo namreč tudi sestavljali dodatne proračune za nujne potrebe, ki so nastale v teku leta in ki jih bo mogoče kriti v okviru 50 odstotkov viška njihovih dohodkov. Vendar

Spet so izgradili novo tovarno

V Žitnjaku je začela obratovati nova tovarna parnih kotlov. Tam, kjer stoji nova tovarna, se je pred 16 meseci še razprostiralo polje s travniki in njivami. Prva terenska dela so se začela sredi poletja. Na gradbišču sta delali poleg strokovnih delavcev dve mladinski brigadi, ki sta največ pripomogli, da je bila nova tovarna dograjena v rekordnem času. Betonsko konstrukcijo so zgradili v trenih mesecih in 28 dneh. Mladinski brigadi, ki sta delali tudi na drugih gradbiščih, sta dali na gradbišču v Žitnjaku 173.767 ur prostovoljnega dela. Sredi avgusta so že začeli montirati industrijske naprave. Graditelji so pozneje sklenili delati tudi

so nekateri OLO, ki imajo sicer prav tako nujne potrebe, ki pa zaradi svoje trenutne pasivnosti nimajo dovolj finančnih sredstev, da bi te potrebe krili. Za te OLO je določena dotacija. Po prvih kalkulacijah bodo vsi dodatni proračuni OLO-jev dosegli višino ca. 350 milijonov.

Od celotne vsote 472 milijonov odpade na prosveto, zdravstvo, socialno skrbstvo in administracijo 153 milijonov, na kmetijstvo 147 milijonov (od tega 74.800.000 za zadrugištvu), na gradnje 61 milijonov, na gozdarstvo 60 milijonov in na ostalo proizvodnjo 49 milijonov. V glavnem so bili ti izdatki razen podpore zadrugištvu in sredstev za nabavo drv že izvršeni, oziroma obstajajo zanje računi.

Po govoru ministra Zorana Poliča je skupščina dodatni proračun soglasno sprejela.

čez uro. Tekmovali so v počastitev I. kongresa Enotnih sindikatov Jugoslavije in II. kongresa Komunistične partije Hrvatske. Tako so uspešno izpolnili vse naloge. Najtežji problem je bilo montiranje naprav za centralno kurjavo. Če bi ne bilo centralne kurjave, bi storilnost dela pozimi občutno padla. Tega so se graditelji dobro zavedali in na iniciativo partijske organizacije so sklenili izpolniti tudi to najtežjo nalogo z čezurnim delom in socialističnim tekmovanjem. Nekateri delavci so delali nepretrgoma tudi po 40 ur. Nova tovarna je pomemben prispevek k izgraditvi jugoslovanske industrije.

Portugalski antifašisti proti Salazarjevi diktaturi

Pariz, (Tanjug). Antifašistično gibanje narodne enotnosti Portugalske je razdelilo med šefe delegacij na tretjem zasedanju Generalne skupščine OZN spomenico, v kateri obtožujejo pred OZN in celotnim svetovnim javnim mnenjem Salazarjev režim fašistične diktature na Portugalskem.

V spomenici je izraženo upanje, da bo Generalna skupščina v Varnostnem svetu zavrnila priporočila nekaterih držav za sprejem Portugalske v OZN, kajti Portugalska ne izpolnjuje pod Salazarjevo vladno pogodbo za sprejem v OZN. Med razlogi, ki preprečujejo vstop Portugalske v OZN, je v spomenici navedeno, da so poeptane na Portugalskem zaradi fašističnega režima vse človečanske pravice in temeljne demokratične svoboščine. Razen tega je Salazarjev režim tesno povezan

s frankističnim režimom v Španiji, odnosi med obema fašističnima režimoma pa so vsak dan trdnjši. V spomenici sporočajo OZN vrsto podrobnosti o tesnem sodelovanju med Salazarjem, Hitlerjem in Mussolinijem ter o fašističnem terorju sedanje vladajoče klike na Portugalskem.

V spomenici je rečeno, da pripravlja Salazarjeva vlada predsedniške volitve, ki bodo februarja 1949 v ozračju policijskega terorja, aretacij in preganjanja vseh demokratov ter demokratičnih združenj. Hkrati pa je v njej poudarjeno, da nastopa antifasiistično gibanje narodne enotnosti, v katerem je združena velika večina portugalskega ljudstva odločno v obrambo koristi in svoboščin potugalskega ljudstva v obrambo neodvisnosti Portugalske.

Odnosi med Francijo in Veliko Britanijo so se poslabšali

London. — Laburistični list »Daily Mirror« piše, da so se franc.-brit. odnosi tako hitro poslabšali, da bo verjetno Bevin šel po praznikih v Pariz, da se razgovori o položaju. Ti odnosi, dostavlja list, niso bili nikoli tako slabi vse od časa Vichyja.

Komunistični »Daily Worker« piše, da po Bevinovi izjavi, s katero je Francozom sporočil, da je britansko tržišče za luksuzne predmete izginilo, ni nič čudnega,

če Francozi odgovarjajo obtožujoč Veliko Britanijo, da hoče obvladovati trgovino zahodne Evrope. »Med vsemi vellesilami, zatrijuje list, je Francija tista, ki je v najbolj kočljivem položaju. Po eni strani ji grozi preporod industrije v Porurju, po drugi strani pa britanska odločitev Anglije, da bo kar največ izvažala in zmanjšala na minimum francoski uvoz.«

Sovietska zveza trguje z Anglijo

London. — Sovjetska zveza je pred zaključkom dolgoročne trgovinske pogodbe z Veliko Britanijo napravila nov korak. Stalna sovjetska trgovinska delegacija v Londonu je namreč pri neki družbi v Middelndu naročila Dieslove generatorje za ogromno število 5,5 milijona šterlingov. Razen tega Sovjetska zveza nadaljuje z nabavami velikih količin volne v državah šterlinga in po šesttedenski

prekinitvi je pričela ponovno nabavljati tudi gumo v Singapuru.

Britanski minister za prehrano je pri današnji debati o prehranbenem položaju v Veliki Britaniji omenil pogajanja s Poljsko za sklenitev petletne pogodbe za nabavo poljske slanine. Dejal je nadalje, da se Velika Britanija pogaja s Sovjetsko zvezo, z Jugoslavijo in Madžarsko za nabavo koruze, ki jo bodo uporabili za prehrano živali.

Enotna delavska stranka na Poljskem

Varšava, (TASS). — V Varšavi je bil v gledališču Poljske armade 28. kongres Poljske socialistične partije (PPS), kategera se je udeležilo 520 delegatov. Generalni sekretar Cyrankiewicz je v svojem poročilu dejal, da je partiji po trdih borbah notranjega partijskega značaja uspelo likvidirati desno reakcionarno krilo. S tem so bili s strani Poljske socialistične partije ustvarjeni pogoji za združitev obeh delavskih strank na Poljskem.

Tudi Delavska partija Poljske je imela

svoj kongres, na katerem je sklenila združitev z drugo delavsko stranko. Bierut je v svojem poročilu med drugim izjavil, da se izvrši združitev obeh delavskih strank na osnovi marksistično-leninistične ideologije. Združena enotna delovna stranka bo vodila delovne množice Poljske po poti v socializem.

Skupni združitelni kongres obeh delavskih strank se je pričel zadnje sredo in bo končno veljavno sklenil in izvedel dejansko združitev.

PO ŠIRNEM SVETU

Pariz. — Nacionalna federacija bivših francoskih vojni ujetnikov je poslala v imenu 120.000 svojih članov predsedniku Generalne skupščine OZN Evattu pismo, v katerem izraža trdno odločnost vseh bivših ujetnikov, da se bodo borili za mir.

London. — Sindikalni svet Londona, ki zastopa 650.000 delavcev, je predlagal svojemu izvršnemu odboru, naj skliče konferenco, kjer bi organizirali kampanjo za zaščito miru. Sindikalni svet je sprejel resolucijo, v kateri izraža prepričanje, da »preprosti ljudje vseh držav nočejo vojne.«

Düsseldorf. — Po poročilu agencije ADN iz Düsseldorfa je minister za finance izjavil, da je poslala deželna vlada britanski vojaški upravi poročilo, v katerem je rečeno, da so dosegli leta 1945 okupacijski izdatki v deželi severno Porenje — Vestfalija 342 milijonov mark, leta 1946 pa 366 milijonov mark. V poročilu je rečeno, da so porabili v juliju 1948 za vzdrževanje nemških delavcev in uslužbencev, ki so zaposleni v britanski upravi, 32 milijonov zapadnih mark.

Karachi. — List »Dawn« poroča, da indijske čete po osvoboditvi Urija in Taina v Kašmiru izganjajo iz teh mest muslimansko prebivalstvo. Muslimani beže v Pakistan. V muslimanskih vaseh in naseljih streljajo muslimane, ki so prispeli iz Indije.

Dunaj. — Sovjetsko poveljstvo in sovjetska podjetja v Avstriji bodo priredila po želji sovjetskega visokega komisarja za Avstrijo tudi prihodnje leto v začetku januarja slovesne prireditve v korist avstrijskih otrok. Izvedli bodo različne programe, vsakemu otroku pa bodo izročili darila. Prireditve se bo udeležilo nad 50 tisoč otrok.

Moskva, (Tanjug). TASS poroča, da je prispela 10. decembra v Moskvo trgovinska delegacija mongolske ljudske republike z namestnikom predsednika vlade Lub-sanom na čelu. Delegacijo so sprejeli namestnik ministra za zunanjo trgovino Sovjetske zveze Ligonov ter načelniki in drugi višji uradniki ministrstva za zunanjo trgovino in ministrstva za zunanje zadeve Sovjetske zveze.

New York. — TASS poroča, da je 7. decembra sodnik zveznega sodišča v Denverju obsodil voditelja Komunistične partije države Colorado Roggersa na zapor za nedoločen čas. Po izrečeni obsodbi je Roggers pred sodiščem obtožil Komunistično partijo izven zakona. To, kar se tu dogaja — je dejal Roggers — je sestavni del fašizma ameriškega tipa. Tu zapirajo žene in moške, ki niso niti obtoženi, da bi bili kar koli zagrešili.

Varšava. — V Buenos Airesu so podpisali prvi povojni trgovinski poljsko-argentinski sporazum. Poljska bo izvažala v Argentino velike količine premoga, papirja, cementa in drugega blaga, Argentina pa bo izvažala na Poljsko volno, maščobo, usnje in druge predmete.

Varšava. — Na Poljskem odpirajo narodne magazine, iz katerih bodo preskrbovali široke ljudske množice. Po vsej državi so doslej odprli 67 magazinov, do konca leta pa bodo odprli še 4 velike magazine. V letu 1949 se bo promet magazinov povečal za 16 milijard zlotov v primerjavi z letošnjim prometom. V središču Varšave grade enega največjih narodnih magazinov na Poljskem.

Bukarešta. — Kmetijsko ministrstvo je odobrilo 360 milijonov za nakup živine. Do 1. decembra so kupili nad 4000 bikov, 5000 ovnov, 2500 ovac in 1400 merjascev. Hkrati so zgradili 450 občinskih hlevov, 1000 so jih pa popravili. Letos so uvozili okrog 2000 simentalskih in švicarskih bikov ter krav. Po programu ministrstva

PRISPEVAJTE ZA TISKOVNI SKLAD

OF

za kmetijstvo nameravajo kupiti v letu 1949 10.000 plemenskih bikov in 3000 merjascev. Razdelitev te živine med državna posestva bo znatno prispevala k izboljšanju romunske živinoreje.

Po naši zemlji

Rožeška Wurfkomanda spet na delu

Že dvakrat smo se Rožečani v zadnjem času oglasili v našem »Vestniku« da razkrinkamo neofašistično gibanje v naši okolici. Pa še vedno se dogajajo nove in nove nesramnosti, za katere mora zvedeti sleherni čitatelj našega lista in preko tega vsa svetovna javnost.

Neko nedeljo sredi novembra je bil pri nas »znani« gospod Herman Gruber. Kaj je pri nas delal, smo že poročali. Sedaj pa z dneva v dan bolj opazamo sadove njegovega hujškanja. Njegove besede: »Nič se nam ne more zgoditi, moramo jih (slovenske antifašiste) samo ustrahovati!«, si je rožeška Wurfkomanda radevolje prisvojila. Na podlagi teh besed so veleniški staro- in novonacistični lementari nahujškali svoje kupljene bandite — Wurfkomandovce, naj ob vsaki priložnosti napadejo zavedne Slovence. Zadal so si natego, da preprečijo tudi slovensko petje v cerkvi. Zato so se povezali z belogardističnim pevovodjem Sajovcem Janezom, da on prepreči nadaljnje pevske vaje. Ker pa so naši pevci strnjeni, mu je zelo težko razbiti pevski zbor. Rožeški nacisti so nam priskočili na pomoč in so poslali svojo Wurfkomando, da napade naše pevce, da bi jih tako ustrahovala in s tem pevski zbor likvidirala.

Wurfkomandovci so izvedli dva napada. O prvem smo poročali že v zadnji številki »Vestnika«. Drugi napad je bil nekaj dni pozneje, neki večer, ko so se pred napadom zbirali pri Seidl Francu, ilegalnemu nacistu. SA-Sturmführerju, rožeškemu Volkssturmführerju, ki je še v zadnjih dneh tretjega rajha hotel minirati naš dravski most, itd. itd.

Isti Seidl Franc je glavni organizator napadov. Wurfkomandovce vedno najprej opijani z žganjem, potem pa jih pošlje v napad.

Zadni napad so izvedli takole: naši pevci so vadili v župnišču. Medtem pa je pred župnišče prišla pobesnela wurfkomandovska drhal. Kakor vedno so bili tudi tokrat Kulnigi »najaktivnejši«. Niti farovška drevca nima miru pred temi banditi. V svoji neizmerni sovražnosti so uničili krasno mlado breskev na župniškem vrtu.

Kljub temu, da je belogardistični pevovodja moralno podprl napadalce, so jih

naši slovenski pevci razgnali. (Da isti pevovodja pripravlja tudi ilegalno NS-Frauenshaft za cerkveno petje, kar je značilno, smo že poročali.)

Ko je bil napad javljen orožniški postaji, je vsem Slovencem dobro znani orožnik Stroissnig Franc zahteval zdravniško spričevalo, češ, drugače ovadbo ne more sprejeti.

Vse to so »sədovi« Grubarjevih besed. Mislimo, da ni potrebna nobena pripomba.

Sveče

Članek v našem Vestniku z dne 4. t. m. nam je vzbudil drage stare spomine iz časa po plebiscitu. Sicer ne vemo ali je dotični dopisnik doživel vse to, kar je napisal, sam ali je o tem samo nekje slišal pripovedovati. Zato hočemo danes vse to natančno pojasniti, da slovenska javnost ne bo mislila, da smo v narodnem oziru postali res mlačni in malomiarni. Res je, da smo ravno mi Svečani bili tisti, ki smo po plebiscitu neustrašeno nastopali v različnih krajih Slovenske Koroške in tako pri sosednih društvih vzbudili spet društveno življenje. Z našimi igralci in pevci smo nastopili v St. Janžu v Rožu, v Podljubelju, na Pleševcu v St. Jakobu v Rožu, v Ledenicah itd. Posebno v Ledenicah je naše petje tako vplivalo na navzočega orožnika — seveda smo bili povsod dobro zastraženi — da je tudi v njem zavrela slovenska kri. Po končani prireditvi je prisedel k nam in na njegovo izrecno željo smo zapeli »Morje adrijsko«. In glej, to je bil zločin — groznika so ovadili in v teku 14 dni je bil prestavljen v Labudsko dolino. Vse to je bilo v letu 1922.

Nato so s polno paro začeli ofenzivo proti našemu društvu, prav posebno pa je trpel naš pevski zbor. Ustanovili so v Svečah nemški pevski zbor pod firmo »požarne brambe« ter tudi mladinski pevski zbor. Na Bistrici pa je moški pevski zbor že obstojal, kljub temu pa so tam ustanovili še delavskega. Tako smo v naši

fari imeli kar pet pevskih zborov. Zgubili smo najboljše pevce, na katere je v precejšnji meri vplivala tudi brezposelnost. Pevcem, ki so peli v nemških zborih, so obljubili delo v tovarni, drugim spet so dajali materialno podporo, nekateri pa so se razkropili in šli s trebuhom za kruhom po svetu, šli so v različne dežele, celo v Ameriko in Kanado. Naš vrli »Neguš« se je po par letih spet vrnil iz Kanade, ker tam ni mogel najti družice — in zasedel Abesinjino oz. Koflarco, kjer ima dosti narodnega posla, skrbi pa tudi za narodni naraščaj.

Prerokovali so nam, da nas bo končno vzel plaz, toda zmotili so se. Plaz je vzel vse pevske zore razen našega zbora »Kočna« in delavskega na Bistrici. Naši pevci in igralci so vstali in bili naš ponos, kar so še danes. Najtežje udarce pa nam je zadal nacizem in zadnja vojna. Društvo je bilo razpuščeno, predsednik nepozabni gospod župnik Ruprecht izgnan, pevce je pobrala vojna, kar pa je ostalo doma, je bilo izpostavljeno terorju gestape. V Italiji je umrl bodoči zdravnik Oton, vrli potomec Einspielerja, ki je obetal, da bo dobro zastopal in čuval čast svojih prednikov. Ostalo je samo še nekaj starih očakov. Vse je vihar razdjal, toda »Kočna« stoji na tako trdni podlagi, da ji niti ta vihar ni mogel do živoga. »Kočna« je spet zaživela in nas drami k borbi in delu, da uresničimo pesnikove besede: Prost mora biti, prost moj rod, na svoji zemlji svoj gospod!

J. O.

Koledar Slovenske Koroške v vsako s'ov. hišo

Kakor za leto 1948 je Slovenska prosvetna zveza izdala Koledar Slovenske Koroške tudi za leto 1949. Vsebinsko izredno bogat in pester obravnava koledar kulturne, gospodarske in politične probleme Slovenske Koroške in razne panoge našega narodnega življenja. Zgodovinar, gospodarstvenik, zdravnik, pravnik, in živinozdravnik pridejo v njem do besede z nasveti in načelnimi članki.

Posebna pozornost je posvečena 100

letnici Prešernove smrti in 75 letnici rojstva Ksavra Meška, oznanilca trpljenja naše zemlje in krivic nad našim ljudstvom. Pestrost koledarja obogatijo leposlovni spisi naših velikih klasikov in naših novih in tudi najmlajših pisateljev, še prav posebno pa številne pokrajinske slike in slike o naših kulturnih nastopih. Naše gospodarje in gospodinje bodo pa še prav posebno veselila dnevna astronomska znamenja, ki smo jih v lanskem koledarju pogrešali. Cena koledarja je 5 šilingov.

KAJ ŠE DOBIMO

Na odrezke živilskih nakaznic 48. delitvene periode dobimo še naslednja živila:

kruh

1000 g kruha dobimo na odrezke 17 E, 18 E, 19 E, 17 Jgd, 18 Jgd, 19 Jgd, 17 K, 117 E, 118 E, 119 E, 117 Jgd, 118 Jgd, 119 Jgd, 117 K, 217 E, 218 E, 219 E, 217 Jgd, 218 Jgd, 219 Jgd, 217 K, 317 E, 318 E, 319 E, 317 Jgd, 318 Jgd, 319 Jgd, 317 K, 410, 411, 412 krušnih nakaznic za samooskrbnike;

pšenična moka

250 g pšenične moke dobimo na odrezke 23 E, 23 Jgd, 23 K, 23 Klk, 123 E, 123 Jgd, 223 E, 223 Jgd, 323 E, 323 Jgd;

500 g pšenične moke dobimo na odrezke 13 E, 13 Jgd;

750 g pšenične moke dobimo na odrezke 14 E, 14 Jgd, 14 K, 14 Klk, 14 Kist, 114 E, 114 Jgd, 114 K, 114 Klk, 114 Kist, 214 E, 214 Jgd, 214 K, 214 Klk, 214 Kist, 314 E, 314 Jgd, 314 K, 314 Klk, 314 Kist, 413 krušnih nakaznic za samooskrbnike;

600 g pšenične moke dobimo tudi na odrezke 19 E, 19 Jgd, 119 E, 119 Jgd, 219 E, 219 Jgd, 319 E, 319 Jgd, ki se glasijo na 1000 g kruha.

mast

150 g na odrezke 24 E, 24 Jgd, 24 K, 25 K;

200 g na odrezke 11 E, 12 E, 11 Jgd, 12 Jgd, 11 Klk;

testenine

500 g na odrezke 708 S, 808 Sst, 822 Sst;

sladkor

1250 g na odrezke 15 E, 15 Jgd, 15 K, 15 Klk, 15 Kist, 115 E, 115 Jgd, 115 K, 115 Klk, 115 Kist, 215 E, 215 Jgd, 215 K, 215 Klk, 215 Kist, 315 E, 315 Jgd, 315 K, 315 Klk, 315 Kist, 401 nakaznic za samooskrbnike;

400 g na odrezek 912 nakaznic za bodoče in doječe matere;

350 g na odrezke 505, 501 nakaznic za delovno mladino;

svinjsko meso

300 g na odrezke 20 E, 20 Jgd, 120 E, 120 Jgd.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

NAZANJJA:

SPD »Zilja« bo imelo svoj letni občni zbor v nedeljo, dne 26. decembra 1948, ob 14. uri pri Abuju v Zahomcu. Vsi člani so prisrčno vabljeni.

SPD »Edinost« bo imelo svoj letni občni zbor v nedeljo, dne 19. novembra 1948 ob 9. uri pri Brezniku v Pliberku. Vabimo vse člane.

Slovensko prosvetno društvo »Zvezda« priredi v svojem društvenem domu v Hodišah v nedeljo, dne 19. decembra t. l. proslavo 30. obletnice smrti Ivana Cankarja. Ob tej priložnosti ponovijo domači igralci igro »Divji lovec«.

Pridite v obilnem številu!

OBJAVA

Pokrajinski odbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško sklicuje za nedeljo 19. decembra 1948 ob 8. uri zjutraj v »Narodnem domu« v St. Jakobu v Rožu

KMEČKO ZBOROVANJE

O kmečko-gospodarskih vprašanjih v luči pokrajinskega občnega zbora Kmečke zveze govori ta. Blaž Singer in Franc Vernik - Kočuški.

Kmečko prebivalstvo, udeleži se zborovanja!

15 FRANCE SLOKAN:

Vsekakor pa je bilo treba odgovarjati za to, kako so upravljali proizvodna sredstva. Vsakdo je lahko delal s kapitalom kakor prejšič z mehkom. Govorili so o »gospodarskih zakonih« in da se je treba ravnati po »zakonu o ponudbi in povpraševanju«. Če se je n. pr. podražila svinčena ruda, so naložili denar v rudnike svinca, ker je bilo »živahno povpraševanje« po svincu. Toda nekega dne se je zgodilo, da svinca niso mogli več prodajati po »ugodni ceni«. Končno pa ga sploh niso mogli več prodati — ni bilo »povpraševanja«. Niso pa mogli prodati tudi rudnikov in rudniških naprav. Obrat so ustavili in odpustili delavstvo. Profita ni bilo. Zdaj se je bilo treba zopet ravnati po »zakonu o povpraševanju« — kapital naložiti drugam. Pri tem jih je skrbelo samo, po čem se bo kapital obrestoval. Naložili so ga v tekstilne tovarne. Toda ne le nekaj kapitalistov. Bilo jih je več, ki so imeli »dober nos«.

Zato je začelo hkrati obratovati več tekstilnih tovarn v raznih krajih.

Toda kapitalisti so nekega dne opazili, da se blago kopiči v tovarnah, skladiščih in trgovinah. Proizvodnja je bila vedno večja, potrošnja pa tem manjša. Zmaj ima več glav: vse glave hočejo žreti hkrati in v požrešnosti se lotijo druga druge. Kapitalisti »konkurirajo« med seboj. Da bi prodali čim več svojih izdelkov, da bi bilo tem več profita, si prizadevajo čim bolj znižati proizvodne stroške. Pritiskajo na delavce: znižujejo mezde in pri istem delu zaposlujejo vedno manj delavcev. Proizvodni stroški so pa tudi nižji pri čim večji proizvodnji. Zato proizvodnja nekaj časa še narašča, ko je konkurenca že huda. Toda proizvodne stroške lahko znižujejo le večji obrati, ki so bolj opremljeni. Zato naprej propadejo manjša podjetja. V tem brezobzirnem boju velja samo »zakon močnejšega«. Vendar ta boj ne napravi

konca neredu; nasprotno — nered je čedalje hujši, konkurenca čedalje ostrejša — ne le med posameznimi kapitalisti, temveč tudi med kapitalističnimi državami, ki se zato nekega dne stepejo: izbruhne imperialistična vojna. Kapitalistična pošast si hoče razdeliti ponovno svet. Tepejo se za tržišča, surovine. Seveda tudi vojna ni nobeno zdravilo. Kapitalizem ne prestando boleha, ko pa izbruhne svetovna gospodarska kriza ali svetovna vojna, dobi samo še večjo vročico.

2. »Bajtarji« in »gruntarji«

Ko se jim hiša že podira nad glavo, se šele začnejo posvetovati, kako bi jo naj sezidali po načrtu. Skličejo »konferenco«. Povabijo vljudno tudi »bajtarje«. Sicer so ponosni gospodarji, »gruntarji«, ki mislijo, da mora ves svet trepetati pred njimi — prav za prav pred njihovimi malhami.

Na konferenci predložijo »načrt«. Tako in tako je treba urediti svet, da bo »svetovno gospodarstvo« spet oživelo. Pomagali vam bomo. Dali vam bomo dolarje. Seveda jih vam ne bomo odšteli na roko. Dali vam bomo kredit. S tem kreditom boste lahko pri nas kupovali, kar potrebujete. Mi imamo vsega dovolj. Kredit pa vam bomo dali seveda le, če boste pametni. Če boste gospodarili tako kakor vam bomo svetovali. Najboljši go-

spodarji smo mi ter nam lahko zaupate.

Potrebujete stroje? Seveda jih potrebujete! Dali vam jih bomo. Tudi drugih reči imamo toliko, da jih lahko mečemo v morje kakor za šalo. Neizmerno smo bogati. Nam ni treba pomoči. Vi pa jo potrebujete. Ves svet lahko kupimo. Kdo da več?

Jasno je, da nas mora ubogati, kdor hoče, da mu pomagamo. V svetovnem gospodarstvu mora zavladati red! Vsak bajtar si naj uredi gospodarstvo tako, da mu bomo lahko pomagali. Če hoče prejemati od nas stroje in druge reči, naj ne poskuša strojev in kar potrebuje, izdelovati sam. Zakaj bi se mučil brez vsake potrebe! Neumnost bi bila vendar izdelovati takšne reči, ko jih imamo mi že izdelane na zalogi. Bajtarji naj bodo torej pametni in nas ubogajo. Naj ne počenjajo neumnosti, ker bomo nadzirali, kako nas bodo ubogali.

Tako približno so govorili — seveda s strokovnjaškimi besedami — »gruntarji« »bajtarjem«. Zgodilo se pa je nekaj nezaslišanega, česar se »gruntarjem« ni še nikdar pripetilo: »bajtarji« niso hoteli niti priti na posvet. Prišlo je nekaj »srednjih posestnikov«. Bajtarji se niso niti zahvalili za povabilo. Ne boste nas več izžemali, so zagodrnjali. Takšne »pomoči« ne potrebujemo! ne boste nam predpisovali, kaj naj sejemo. (Daje.)

Samopomoč pri vzgoji semenskega krompirja

Krompir, ki ga moramo oddati, plačujemo po nezasišano nizki ceni, semensko blago, ki ga je treba od časa do časa nabaviti — praviloma bi se menjavanje semena moralo vršiti vsako četrto leto —, vendar je to silno drago. V sedanji povojni dobi kupimo pa šestokrat le »mačka v žaklju« in uspehi s tem dragim, v raznih »genosenšafih« nabavljenim gomoljem niso vedno zadovoljivi.

Izroditev krompirja povzročajo predvsem razne virusne bolezni. Ako bomo iz naših krompirjevih nasadov znati ali hoteli izločiti obolele rastline pravočasno, nam bo uspelo ohraniti naše gomolje leta in leta zdravo in potrebe po skorajšnjem menjavanju ne bo.

Torej bi morali organizirati nekako domačo selekcijo. Le-to sem preiskusal s prav zadovoljivim uspehom v »krompirjevi deželi« Gorenjski pred sedanjo svetovno vojno in tudi iz vzhodne Tirolske, ki se izrazito bavi z razmnoževanjem semenskega krompirja, prihajajo sedaj poročila, da so imeli z večletno preprosto domačo selekcijo pri krompirju celo boljše uspehe kot z originalnim semenom.

Preprosto izbiro krompirja za seme izvajamo takole:

Na enem delu njive, kjer krompir najbolje raste, takoj po osianju s paličkami ali čem drugim zaznamujemo najlepše zdrave grme, jih med letom stalno opazujemo, izrujemo vse sosedne obolele grme ter tudi obolele zaznamovane grme. V jeseni ob koncu vegetacije posebej izkopljemo zdrave najlepše grme. Za seme bomo odbrali le grmušlje, pod katerimi je največji kopichek srednje velikih in zdravih gomoljev. Kupčke, v katerih je kak gnij ali modrikastopegast gomolj in kupčke, v katerih so gomolji nesorazmerno debeli ali drobni, niso za seme.

Vse odbrane kupčke krompirja bomo nato ločeno spravili v škarnice in jih v prihodnjem letu sadili posebej na posebnih gredah. Nek posestnik na Gorenjskem je pri sorti »šneflok« s triletno selekcijo

dosegel povprečno rodovitnost devetih gomoljev na grm.

Tudi tirolski kmet K. poroča, da je z odbiro krompirja na njivi dosegel povečanje rodovitnosti. Dr. Lasser pri Udruženju koroških semenogojcev, ki sicer uvedbo selekcije pri krompirju na njivi najtopreje priporoča le zaradi ohranitve zdravja gomolja, zanika možnost povečanja rodovitnosti potom odbire, ker gre pri krompirju za vegetativno razmnoževanje. Vendar pa je dejstvo, da smo na Gorenjskem s selekcijo na njivi dosegli preprečitev izrodevanja in pešanja semena ter tudi splošno večje pridelke.

Rovte, polplaninska vas nad Podnartom na Gorenjskem, so slovele po tem, da je tam uspeval in bil vedno na razpolago zdrav, neizrojen krompir, po katerega so ljudje iz dolinskih leg vsako leto trunoma romali.

Izroditev, kakor povedano povzročajo predvsem virusne bolezni, ki prenašajo listne uši. Naši kmetovalci so mnenja, da

je v navedenih hladnejših krajih doba rasti pri krompirju v toliko krajša, da virusni strupi, ki jih uši prenašajo na liste, ne morejo več dospeti iz listov v gomolje. Zato so v Rusiji že zdavnaj posamezno preiskovali način, da so za seme vzeli gomolje, predno so rastline docela dozorele. Seveda je moral biti to samo nekaj zasilen ukrep, kot začasna odpomoč pri močnejši razširitvi virusne bolezni. Normaino smemo krompir spravljati šele, čim je povsem dozorel.

Zanimivo in koristno bi mogoče bilo, da bi posamezni kmetovalci iz Slovenske Koroške, predvsem iz velikovškega okraja in Podjune, kjer so doma pravi »krompirjevi« , povedali ali pismeno sporočili kmečki zvezi za Slovensko Koroško njihove izkušnje in opažanja glede zdravja krompirja in bi nam naznanili mogoče tudi kraje, v katerih se že od narave nahaja zdrav krompir, ki bi ga lahko naravno po primerno višji ceni oddajali v druge, za pridelovanje neugodnejše lege.

Kožuški

PRAŠIČE KOLJEMO

Čas koline je prišel. Po naših kmečkih in podeželskih hišah se vsi veselijo, ko bodo klali prašiča, saj so ga redili do dve mesece. Dal jim bo zabele in tudi dobrega prekajenega mesa za čase težkega dela. Veliko skrbi imajo naši gospodarji in gosposinjne, da bi svojega prašiča zaklali in predali čim boljše. Vendar v tem pogledu mnogi grešijo zaradi nevednosti, površnosti ter naglice pri klanju, nasoljevanju in prekajanju mesa. Malo je dobrih klavcev, ljudje pa hočejo vsi na enkrat klati. Zato klavci zelo hitijo, da bi ustregli vsakomur. Naglica se pa hitro maščuje na izdelkih: na suhem mesu in klobasah.

Priprave za klanje

Glavno pravilo pri klanju, predelovanju in nasoljevanju mesa mora biti: vse delaj popolnoma snažno, zlasti s čistimi rokami. Posode, v katere boš deval meso ter razne druge dele prašiča, pomij dobro s sodo. jih ostruži ter lepo izplakni s čisto vodo. Da bo šlo delo lažje od rok, nabrusi tudi dobro nože. Prostor, v katerem boš delal, mora biti čist, svetel in nezatohel.

Kako boš ravnal s prašičem pred klanjem?

Za zakol namenjenega prašiča ne krmi zadnjih 12 ur ali pa mu daj le malo lahke krme. Napolnjeno črevesje pri klanju lahko ponesnaži meso, zaradi česar je tudi vse predelovanje težje. Pred klanjem ne razburjaj prašiča s suvanjem, pretepanjem in vlačanjem. Razdraženost zelo škoduje trpežnosti mesa. Tako meso n. pr. ni sposobno za predelavo v salame, ki naj bi se dalj časa držale,

Razne podplutbe in krvave lise na prašiču so znamenje napačnega ravnanja z živaljo pred in med klanjem. Z živaljo ravnaj tudi pred zakolom lepo. Kdor v tem greši, škoduje samemu sebi.

Če je prašič razdražen in vznemirjen, vpliva to tudi na sestavine njegovega mišičja tako, da postane meso manj obstojno in se lažje kvari.

Predelava mesa

Največ naši domači kmečki klavci grešijo, ker meso prehitro predelajo, to je, dokler je še toplo in ne počakajo, da se popolnoma ohladi. Tako ostane prašičeva telesna toplota v mesu, ki se z njo nekako »zapari«. Tako meso ni odporno proti razkrajanju in se hitro kvari ter se ne more dovolj in popolnoma presoliti in konzervirati, zlasti ne šunke. Posledica je, da tako meso kmalu »zadiši« ter ima nepresoljene sive lise, zlasti ob kosteh kjer je ostalo največ toplote. Zato počakaj, da se prašičevo meso do dobrega ohladi! Meso, ki smo ga namenili, da ga bomo nasolili in prekajali, ne smemo zložiti v posodo ali na kup na mizo v sobi, kjer je navadno že itak slab in zatohel zrak. Obesi kose v hladnem prostoru, da se dobro prezračijo in ohladijo.

Vedi: telesna toplota mora iz mesa, kajti le potem bo meso trpežno in okusno!

Naglica, s katero delajo naši klavci ko koljejo prašiče pri dveh ali pa celo pri treh gospodarskih hkrati in napravijo tudi vse klobase, se torej hudo maščuje!

Praktikus

Vsakdanji nasveti

Krava zadržuje mleko. Mogoče imate sicer dobro kravo, ki pa nikdar noče pripustiti vsega mleka. Pri prvem in drugem obroku ga še nekoliko da, pri tretjem pa sploh nič, dočim teličku pusti vse mleko. Kaj je temu vzrok?

Mogoče je za zadrževanja mleka kriva oseba, ki kravo molze. Mogoče nepravilno molze ali pa pregrobo opravlja svoj posel, kar se dogaja posebno, če ima raskave in razpokane roke. Naj torej poskusi molziti nekdo drugi, ki ima nekoliko bolj mehke roke, molze naj pa na drug način kakor doslej. Če sprememba v načinu molže ne bi pomagala, potem je pred molžo napolniti kravi nožnico z zrakom po cevi iz zračne črpalke (pumpe) za kolo. Na ta način se po navadi doseže, da krava prepusti mleko; treba pa je pri tem mirno in pametno ravnati.

Škripanje z zobmi pri govedu pomeni večkrat obolenje v ustni votlini, posebno v zobovju, ki je lahko preostro ali pokvarjeno. Včasih je to tudi znak, da primanjkuje apna. Živalim, ki škripajo z zobmi, je treba pregledati gobec in če se ugotovi nepravilnost zobovja ali česar drugega, je dotično stvar pač treba odpraviti.

Svinja nima dovolj mleka — prvo krmiljenje pujskov. Če ima svinja premalo mleka, je to znak, da ni dobra za plemo ali pa, da je ne krmimo pravilno; lahko pa je krivo tudi oboje.

Prav gotovo se splača svinji dodati pri boljšek pri krmi, ker je mleko, ki ga na ta način dobimo od svinje za mladiče bolj zdravo in cenejše nego kravje mleko. Poleg osnovne običajne krme (predvsem pese in deteljne rezanice) napravimo še zmes močne krme, na primer iz treh delov ječmena, dveh delov ovsa in enega dela otrobov ali podobno. Od te zmesi krmimo na dan po 3 kg. Dnevno dodamo še 20 gramov klajnega apna in največ do 6 litrov posnetega mleka. Žitno zmes pokladamo nekuhano v obliki žgancev, pripravljenih z vodo.

Če ima svinja sama dovolj mleka, ga mladičem sploh ni treba dodati. Ko jih odstavljamo, jim dajmo najprej suh ječmen, pozneje zmes žitnega zdroba, v kateri naj bi prevladoval ječmen. Pokladamo vse nekuhano, samo malo ovlaženo, da se prašički uče hrano griziti. Kdor mladičem daje mleko, naj bo prav previden, kajti mleko, ki je količkaj pokvarjeno, lahko povzroča hude driske. Zato pokladamo mladičem popolnoma svežo, čisto in sladko mleko. Razredčimo ga nekoliko z vodo in ga pokladamo sprva prav malo, Pominimo tudi, da je pri krmiljenju pujskov sveže posneto mleko skoraj enako dobro kot neposneto.

Iskalec, lastnik in založnik lista: Dr. Frane Petek-Velkovec. Glavni urednik: Dr. Franc Zwitter; odgovorni urednik: Franc Ogrja, oba Celovce, Samstraža 6, uprava: Celovce, Völkermarkter Straße 21. Dopolni se naj pošljajo na naslov: Celovce (Klagenfurt), Postamt 1, Postschloßhof 272. Diska: „Kärntner Volkstheater G. m. b. H.“, Klagenfurt, 10. Oktober-Straße 7.

PREŽIHOV VORANC:

NAŠI MEJNIKI

Spoznala ga je mati po obrasliki na levi roki, ker si je v mladosti nalomil kost. Spet sva ga na skrivnem pokopala blizu domače bajte poleg Andreja. Jaz materi nisem povedal, da leži tu tudi Andrej.

Pripovedoval je počasi, ne da bi se glas dvigal ali nižal, ko da bi mi pripovedoval storijo o nekih tujih ljudeh. Ker se je medtem že zelo stemnilo, nisem mogel razločiti, kaj se godi na njegovem obrazu. »S tretjim sinom, ki mu je bilo ime Matija in ki sem ga imel jaz najrajši, čeprav so bili vsi moji, je bilo pa najhujše. Še zdaj mi je hudo, če se spomnim na njegovo zadnjo uro. To je bilo proti koncu štiriinštiridesetega leta. Matija je bil že eno leto v hosti, takrat so jim pa Nemci napravili zasedo in so pobili vso skupino. Ker je bilo to nekje blizu ceste in ljudi, jih niso mogli pustiti ležati kar tam, so jih vse skupaj osem, zvozili v mrtvašnico v trg. Takrat so bili menda vsi mrtvi. Pred mrtvašnico so postavili stražo, da nihče ni mogel blizu. Toda že prvo noč se je začelo iz mrtvašnice vpitje enega partizana, ki je bil le nezavesten in je medtem spet prišel k sebi. Ker se je vpitje slišalo od bližnjih hiš, so nekateri spoznali glas tistega, ki je vpil in so prišli

po mene in mi rekli, da je to morda Matija.

Tako sem se spravil do pokopališča, da bi se sam prepričal, ali je to res moj sin. Čez dan je bilo vpitje slabše, a drugo noč, ko sem prišel jaz poslušati, je bilo vpitje spet močnejše. Takrat je Matija že drugo noč umiral. Moralo je biti strašno tako umiranje v mrtvašnici med sedmimi mrtvimi tovariši. Kaj je vpil, je bilo težko razločiti, le včasih se je tu pa tam razločila beseda: »oče, oče« ali pa kaka kletev. Matija je bil tih fant, ali najbolj vnet. Slišal sem, kako je zmerjal: »Svinje, preklete svinje!« Slišalo se je tudi, kako je razbijal po vratih in oknih, tja pred vrati je stala straža, okna so bila zamrežena, da bi tatovi ne odnesli stvari iz mrtvašnice.

Jaz sem poslušal to vpitje iz soseščine in nisem mogel blizu. Enkrat se nisem mogel več premagati in sem se hotel približati straži, da bi je naprosil, naj me puste k sinu. Toda straža me ni hotela poslušati in je namerila name puške. Ker se nisem takoj odstranil, je straža ustrelila blizu mene. Šel sem tudi h komandantu trga in ga skušal preprositi, da mi sina izpusti, ker je le ranjen.

»Rešiti!« se je zakrohotal komandant. »Zakaj rešiti? Naj crkne svinja partizan-

ska. Saj ima čas umirati. Enkrat bo že crknil.

Ničesar nisem mogel opraviti in moral sem še dalje poslušati, kako mi sin umira v mrtvašnici. Matija je umiral dva dni in dve noči in šele proti jutru druge noči je utihnilo vekanje v mrtvašnici. Potem smo jih pokopali. Grobar, ki je videl mrtvašnico tisto jutro, je potem pravil, da je bilo sedem partizanov lepo na kupu, moj sin Matija pa je ležal pred zaklenjenimi vrati, ki jih ni mogel prebiti.

Tako je umrl tretji sin Matija.

Medtem ko je bil prej tovarišev glas vsakdanji, brezvočen, se mu je zdaj poznalo, da govori proti koncu vedno teže, z bolečino. Tudi njegovi koraki so bili malo hitrejši.

»Tako sva izgubila z materjo vse tri sinove. Prva dva sta še vedno za plotom pokobana. Matija pa na pokopališču.

Enkrat moram spraviti vse tri skupaj, toda spravil bom Matijo k onima, ne pa ona dva k Matiji, ker ne maram, da bi počivali tam, kamor so pokopali Nemci Matijo, potem ko je prej dva dni umiral.

Medtem je prijatelju pipa ugasnila, a je ni več prižgal. Kmalu potem, ko je končal svojo zgodbo, je dejal:

»Sedaj moram pa jaz tu gor.«

In že je izginil na stransko pot, ki je vodila k njegovi bašti.

Sveta Neža

Zgodnjega zimskega jutra je šlo devet partizanov in dvakrat toliko esesovcev k Sveti Neži. Sveta Neža je bila samorna podfarica med hribi, daleč stran od vsega

sveta. Kdo ve, kdaj in komu je prišlo na misel, da je v tej samotni globači postavil cerkev, kajti le dva kmeta sta ji delala sosese, eden na severnem, eden na južnem pobočju. Cerkev je bila postavljena na začetku globače, tako da še vode ni kaj prida teklo mimo nje. Zato kar niti romantičen, niti idiličen ni mogel biti. Nekdaj so v tej cerkvi najbrž bile kake freske, ker so se zdaj videli ostanki velikega svetega Krištofa, ki je nesel otroka čez vodo. V notranjščini pa ni bilo več sledu kakih slik. Nekaj starih jagnedi in ena stara, velika lipa je delalo cerkvi družico. Dva ali trikrat na leto je pred vojno še bilo opravilo tukaj, toda odkar je dežela bila okupirana od Nemcev, tudi opravila ni več bilo in okoli cerkve so prav do zidu rasle koprive.

In sedaj so tega zimskega dne gnali esesovci tja devet partizanov, da jih tam postrele, ker so bili obsojeni na smrt. Partizani, ujeti nekje v okolici, so bili vsi vklejeni in vsak je imel na hrbtu vrečo peska, ki je tehtala šestdeset kilogramov. Vrh tega so bili še med seboj zvezani z dolgo verigo, katere sprednji in zadnji konec sta držala po dva esesovca. To je bilo vse tako, da bi partizani ne mogli pobegniti. Že pred svitom so zapustili areste v bližnjem trgu in zdaj so korakali že kako poldrugo uro, pa še niso videli Svete Neže. Pot sicer ni bila težavna, dobro izhojena gaz je položno vodila proti nizkemu sedlu na višini. Ker je bila že skoraj prava zima, jutro ni bilo dolgo in je takoj za svitom pokukalo sonce iz vzhodnih jam. (Daj.)